

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
Cassava Mealy bug Control by Farmers in Pakham District of Buri Ram Province

ลินจี เพ็ชรนิล(Linjee Pednin)* เบนจามาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)**

สินีนุช ครุฑทองเมือง แสนเสริม (Sineenuch Krutmuang sanserm)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง (3) สภาพการผลิตมันสำปะหลัง (4) วิธีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนปลูกมันสำปะหลัง ปี 2554/55 จำนวน 347 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 47.65 ปี ส่วนมากจบการศึกษาภาคบังคับ (ป.4,ป.6) มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.50 คน มีพื้นที่เกษตรเฉลี่ย 34.98 ไร่ มีแรงงานเฉลี่ย 2.59 คน รายได้เฉลี่ย 242,142.27 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร รายจ่ายเฉลี่ย 177,309.62 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายนอกภาคการเกษตรและเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน เป็นหนี้สินในระบบเฉลี่ย 84,917.68 บาท หนี้ในระบบเฉลี่ย 18,368.90 บาท (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับมันสำปะหลังโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.61 ปี พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 31.45 ไร่ ไถและตากดินเฉลี่ย 10.06 วัน ส่วนใหญ่ปลูกในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม เก็บพันธุ์มันสำปะหลังไว้เอง พันธุ์ที่ใช้คือ ระยะของ 72 เกษตรศาสตร์ 50 และห้วยบง 60 มากกว่าครึ่งไม่แช่ท่อนพันธุ์ก่อนปลูก กำจัดวัชพืชเฉลี่ย 2.6 ครั้ง ใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 40.08 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนใหญ่ไม่สำรวจแปลงและไม่ให้น้ำในช่วงฤดูแล้ง เกษตรกรไม่ผลิตและอนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติ มากกว่าครึ่งสวมอุปกรณ์ป้องกันไม่ครบและฉีดพ่นโดยคว่ำหัวฉีดเหนือทรงพุ่มต้นมันสำปะหลัง เก็บเกี่ยวอายุเฉลี่ย 10.76 เดือน (4) พบว่าเกษตรกรยังมีปัญหาด้านระยะเวลาตากดิน การใช้ท่อนพันธุ์สะอาด แช่ท่อนพันธุ์ก่อนปลูก การสำรวจแปลง การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ การใช้และสวมอุปกรณ์ป้องกันสารเคมี การปลูกพืชอื่นทดแทนอยู่ในระดับปานกลาง มีเฉพาะปัญหาการให้น้ำในช่วงฤดูแล้งที่มีปัญหาในระดับมาก

คำสำคัญ การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

*นักศึกษาลัทธิศาสตร์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช linjee_pn@hotmail.co.th

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช yoobench@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic circumstance (2) knowledge about cassava mealy bug control (3) cassava production circumstance (4) cassava mealy bug control (5) problems and suggestions.

The population was a number of 347 farmers who earlier registered as planters of 3 economic crops (cassava) in the year 2011-2012. Tool for data collection was interview. Data was analyzed by program, SPSS while statistics used were percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

Research findings were. (1) More than half of the farmers were male with the average age at 47.65 years. Most of them completed compulsory education (Prathom 4, Prathom 6). Their average number of household member was 4.50 persons. Their average agricultural area was 34.98 rai. Most of them owned less than 30 rai of land. Their average labor was 2.59 persons. Their average income mostly from agricultural sector was 242,142.27 baht/year. Their average expense was 177,309.62 baht mostly spending on non-agriculture. Most of the farmers were in debts. Their average formal debt was 84,917.68 baht while the average non-formal debt was 18,368.90 baht. (2) Their overall knowledge about cassava was at medium level. (3) Their average experience was 19.61 years. Their average planting area was 31.45 rai. The average length of tilled and dried land was 10.06 days. Cassava planting took place during the month of March-May using their own cassava variety kept by them for example Rayong 72, Kasetsart 50 and Huai Bong 60. More than half of them did not soak cassava stems prior to planting. The average pests control was 2.6 times. The average of applying chemical fertilizer was 40.08 kg/rai. Most of them did not randomly check the patches and did not give water during the dry season. Farmers did not produce nor conserve insects, the natural pest. More than half of them did not wear all of protection equipments. When spraying, they turned down the nozzle above the cassava shrub. The average age for cassava harvest was 10.76 months. (4) For farmers problems, they still encountered with drying soil duration, using clean stems, soaking stems before planting, patches random checking, conserving of natural enemy, equipments for chemical substance protection, planting other substitute plants, all of which were found at medium level. In particular, the problem about watering in the dry season was found at high level.

Keywords: Cassava Mealy Bug Control, Cassava, Cassava Farmers, Pakham District, Buri Ram Province

*นักศึกษาลัทธิศาสตร์เกษตรศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช linjee_pn@hotmail.co.th

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช yoobench@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

มันสำปะหลังมีแหล่งกำเนิดในแถบที่ลุ่มเขตร้อนซึ่งมีหลักฐานแสดงว่าปลูกในโคลัมเบียและเวเนซุเอลา มานานกว่า 3,000-7,000 ปี ในทวีปเอเชียมีหลักฐานการนำมันสำปะหลังมาปลูกครั้งแรกใน ค.ศ. ที่ 17 ที่ประเทศฟิลิปปินส์โดยชาวสเปน สำหรับประเทศไทยไม่มีหลักฐานที่แน่นอนว่านำมันสำปะหลังมาปลูกเมื่อใด คาดว่าคงนำเข้ามาในระยะเดียวกันกับประเทศศรีลังกาและฟิลิปปินส์ โดยเกษตรกรภาคใต้ได้นำมันสำปะหลังจากประเทศมาเลเซียเข้ามาปลูกแซมแถวของต้นยางพาราประมาณปี พ.ศ. 2329 (กรมส่งเสริมการเกษตร 2554:71)

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เพราะไทยจัดเป็นผู้ส่งออกอันดับ 1 ของโลก เกษตรกรนิยมปลูกมันสำปะหลังกันมาก เพราะเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง ทนทานต่อโรคและแมลง พื้นที่ที่ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองมาได้แก่ ภาคตะวันออก ภาคเหนือและภาคกลาง ตามลำดับ (กรมวิชาการเกษตร 2552:1) แหล่งผลิตที่สำคัญได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ปลูกประมาณ 1.8 ล้านไร่ (25% ของประเทศ) ปลูกมากที่อำเภอเสิงสาง ครบุรี และเป็นเขตติดต่ออำเภอปะคำ หนองกี่ โนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ รวมพื้นที่ปลูกเฉพาะ 5 อำเภอนี้นับเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ 2550:5-9)

สถานการณ์ความต้องการมันสำปะหลังตัวแปรสำคัญคือประเทศจีนซึ่งเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากความต้องการใช้ในการผลิตแอลกอฮอล์สำหรับเครื่องดื่ม พลังงานทดแทน รวมถึงการใช้เป็นอาหาร ส่วนปริมาณการผลิตของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง โรคและแมลงระบาด ประกอบกับความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมเอทานอลเพิ่มขึ้น (กลุ่มทำงานศึกษาและวิเคราะห์สินค้าเกษตรประเภทมันสำปะหลัง 2554:1-5)

ในปี พ.ศ. 2551 พบการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู แต่เป็นการระบาดในมันสำปะหลังที่ใกล้เคียงแล้วจึงไม่เกิดความเสียหายมากนัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 การระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังได้สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตอย่างรุนแรง ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนอายุที่เหมาะสม ส่งผลให้ผลผลิตลดลงและไม่มีคุณภาพ และในปี พ.ศ. 2553 พบว่าพื้นที่การระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังขยายวงกว้างขึ้นและสร้างความเสียหายต่อผลผลิตมันสำปะหลังอย่างมาก ทำให้ผลผลิตลดลง 10-50 เปอร์เซ็นต์ (กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมส่งเสริมการเกษตร 2554:7-8)

สำหรับจังหวัดบุรีรัมย์มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเป็นอันดับสองรองจากการผลิตข้าว มีพื้นที่เพาะปลูก 300,650 ไร่ในปี พ.ศ. 2554 มีมูลค่าผลผลิตกว่า 2,000 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ 2554:1) สำหรับในเขตพื้นที่อำเภอปะคำ มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรนิยมปลูกเป็นอันดับหนึ่ง มีพื้นที่ปลูก 72,238 ไร่ มีปริมาณผลผลิตมากกว่า 3 แสนตันต่อปี ซึ่งตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา เกษตรกรต้องประสบปัญหาการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู และพบว่าการขยายพื้นที่ระบาดเพิ่มมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่เป็นอย่างมาก (สำนักงานเกษตรอำเภอปะคำ 2555:อัดสำเนา)

ผู้วิจัยเห็นว่าเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพูเป็นแมลงศัตรูพืชที่ระบาดและทำลายผลผลิตมันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเกษตรกรอำเภอปะคำ จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยศึกษาปัจจัยด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง สภาพการผลิตมันสำปะหลัง วิธีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สำปะหลัง และปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งในมันสำปะหลังของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับสภาพการผลิตมันสำปะหลัง เพลี้ยแป้งและวิธีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง
- 3) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร
- 4) เพื่อศึกษาวิธีป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังของเกษตรกร
- 5) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกมันสำปะหลังกับสำนักงานเกษตรอำเภอปะคำ ปี 2554/55 จำนวน 2,564 ราย หาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ขอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 347 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และหาสัดส่วนการกระจายโดยหาสัดส่วนร้อยละ 13.53 ของจำนวนประชากรในแต่ละตำบล จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) โดยเขียนลำดับหมายเลขตามจำนวนเกษตรกรในแต่ละตำบล จากนั้นนำสลากใส่ภาชนะเขย่าปนปะปนกัน แล้วหยิบสลากขึ้นมาทีละใบ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่แทนที่จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง ตอนที่ 3 สภาพการผลิตและการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังประกอบด้วยวิธีเขตกรรม/วิธีกล วิธีวิธี และการใช้สารเคมี และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1) *สภาพทางสังคมของเกษตรกร* เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.65 ปี ส่วนมากจบการศึกษาภาคบังคับ(ป.4 ,ป.6) และเป็นสมาชิก ธกส. มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.5 คน เกษตรกรมากกว่าครึ่งรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ(เกษตรกรตำบล) และเพื่อนเกษตรกร

1.2) *สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร* เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 34.98 ไร่ มากกว่าครึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 30 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง มีเพียงหนึ่งในสามที่เช่าพื้นที่ทำการเกษตร มีแรงงานเฉลี่ย 2.59 คนเป็นชายมากกว่าหญิง มีรายได้เฉลี่ย 242,142.27 บาทต่อปี รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตร รายจ่ายใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ครัวเรือนเฉลี่ย 177,309.62 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายนอกภาคการเกษตรและเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน เป็นหนี้ในระบบเฉลี่ย 84,917.68 บาท และมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่มีหนี้นอกระบบเฉลี่ย 18,368.90 บาท

2. ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังและการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังอยู่ในระดับปานกลาง คือ เกษตรกรสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องตามหลักวิชาการเฉลี่ย 12.33 ข้อจาก 20 ข้อ ซึ่งคำถามที่เกษตรกรตอบถูกจำนวนมาก 5 อันดับแรก คือ ลักษณะของเพลี้ยแป้ง อายุของท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ควรหลีกเลี่ยงปลูกมันสำปะหลัง ช่วงเวลาที่เพลี้ยแป้งระบาดสร้างความเสียหายมากที่สุด และช่วงวิกฤตของมันสำปะหลังที่ต้องดูแลให้ปลอดจากวัชพืช ตามลำดับ ส่วนคำถามที่เกษตรกรตอบถูกจำนวนน้อย 5 อันดับ คือ ระยะเวลาการป้องกันเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังโดยการแช่ท่อนพันธุ์ด้วยสารฆ่าแมลง การควบคุมเพลี้ยแป้งโดยชีววิธี วิธีการฉีดพ่นสารเคมีทางใบ ลักษณะการทำลายของเพลี้ยแป้งและความหมายของพันธุ์มันสำปะหลังสะอาด ตามลำดับ

3. สภาพการผลิตมันสำปะหลัง

เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.61 ปี พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 31.45 ไร่ เกษตรกรมากกว่าครึ่งได้เตรียมดินก่อนปลูก 2 ครั้ง ส่วนใหญ่เก็บพันธุ์มันสำปะหลังไว้ใช้เอง พันธุ์มันสำปะหลังที่นิยมปลูกมี 3 พันธุ์ คือ พันธุ์ระยอง 72 เกษตรศาสตร์ 50 และห้วยบง 60 เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 40.08 กิโลกรัมต่อไร่ กำจัดวัชพืชเฉลี่ย 2.6 ครั้ง เก็บเกี่ยวที่อายุเฉลี่ย 10.76 เดือน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่สอบถามราคามันสำปะหลังกับลานมัน/โรงแป่งมันสำปะหลังก่อนเก็บเกี่ยว และเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้แรงงานคน จากนั้นจึงให้รถผู้รับจ้างนำมันสำปะหลังไปขายให้

4. การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งของเกษตรกร

4.1 การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีเขตกรรมและวิธีกล

เกษตรกรไถและตากดินก่อนปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 10.06 วัน มากกว่าครึ่งปลูกมันสำปะหลังในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ใช้พันธุ์มันสำปะหลังจากแปลงปลูกที่พบการระบาดของเพลี้ยแป้ง มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่สุ่มตรวจแปลงแต่ไม่สม่ำเสมอและส่วนใหญ่ไม่เด็ดยอดมันสำปะหลังที่พบการระบาดของเพลี้ยแป้งออกมาทำลายนอกแปลง เกษตรกรเกือบทั้งหมดก็ยังคงปลูกมันสำปะหลังเหมือนปีที่ผ่านมาแม้จะเป็นพื้นที่ระบาดของเพลี้ยแป้งและไม่ให้น้ำมันสำปะหลังในช่วงฤดูแล้ง

4.2 การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีชีวภาพ

เกษตรกรทั้งหมดไม่ผลิตแมลงศัตรูธรรมชาติ ส่วนใหญ่ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงปลูก มีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่พบ ตัวง่าตัวห้ำ แมลงช้างปีกใส และแตนเบียนเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง แม้เกษตรกรจะพบแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงแต่เกษตรกรเกือบทั้งหมดก็ยังคงใช้สารฆ่าแมลง เมื่อพบการระบาดของเพลี้ยแป้ง และไม่ปล่อยให้วัชพืชรอบแปลงแม้วัชพืชจะเป็นแหล่งน้ำหวานของแมลงศัตรูธรรมชาติ

4.3 การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีการใช้สารเคมี

เกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่แช่ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังก่อนปลูกและใช้เวลาแช่นาน 5-10 นาที เกษตรกรส่วนใหญ่ได้สารฆ่าแมลงจากหน่วยงานราชการ และเกษตรกรมากกว่าครึ่งสวมอุปกรณ์ป้องกันไม่ครบ เนื่องจากไม่ใส่แว่นตาและถุงมือยางในขณะที่ฉีดพ่นสารทางใบ เกษตรกรใช้สารฆ่าแมลงประเภทไทอะมิโทแซม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

มากกว่าอิมิดาโคลพริด และเกษตรกรมากกว่าครึ่งผสมสารฆ่าแมลงกับไวท์ออยล์ ส่วนใหญ่ฉีดพ่นโดยคิดว่าหัวฉีดเหนือทรงพุ่มต้นมันสำปะหลัง

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่ตากหน้าดินก่อนปลูกมันสำปะหลังอย่างน้อย 2 สัปดาห์ เนื่องจากเห็นว่ายุ่งยาก ต้องใช้เวลาและขาดแรงงาน/อุปกรณ์ เกษตรกรส่วนมากไม่ใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาด เนื่องจากไม่ทราบแหล่งจำหน่ายและไม่มีเงินทุนสำหรับซื้อท่อนพันธุ์มันสำปะหลังใหม่ เกษตรกรส่วนมากไม่สำรวจแปลงเนื่องจากขาดแรงงานและไม่ทราบว่าจำเป็น เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่ปลูกพืชอื่นแทนการปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากไม่ถนัดและไม่เชื่อมั่นว่าจะลดปัญหาได้ เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเนื่องจากเกษตรกรแปลงข้างเคียงใช้สารฆ่าแมลงเพราะเกษตรกรไม่เชื่อมั่นว่าแมลงศัตรูธรรมชาติจะควบคุมการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังได้ เกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่ให้น้ำมันสำปะหลังในช่วงฤดูแล้งเนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำและขาดเงินทุน เกษตรกรส่วนมากไม่แช่ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังก่อนปลูกเนื่องจากไม่สะดวก/ขาดแรงงานและไม่ทราบว่าลดปัญหาได้จริง เกษตรกรส่วนใหญ่ฉีดพ่นสารเคมีทางใบโดยวิธีเนื่องจากไม่ทราบวิธีการฉีดที่ถูกต้องและเห็นว่าเป็นวิธีการที่ทำได้ยาก เกษตรกรส่วนใหญ่สวมใส่ชุดป้องกันสารเคมีไม่ครบถ้วน เนื่องจากไม่ถนัด/ขาดเงินทุนและไม่ทราบแหล่งจำหน่าย ซึ่งปัญหาเกือบทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีเฉพาะปัญหาเรื่องการให้น้ำมันสำปะหลังที่อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคม พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.65 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนพัฒน์ น้อยเพ็ง(2550: บทคัดย่อ) อุบล ขุนทอง(2548:บทคัดย่อ) และบังอร แสงอินทร์(2548:บทคัดย่อ) นั้นอาจมีเหตุผลจากเพศชายเป็นผู้ใช้แรงงานมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากมีอำนาจตัดสินใจในการทำการเกษตรแทนครัวเรือน จบการศึกษามัธยมศึกษา (ประถมศึกษา) สาเหตุอาจจะมาจากเกษตรกรมีฐานะยากจนและในช่วงที่อยู่ในวัยเรียนกระแสและค่านิยมในการส่งบุตรหลานเรียนอาจจะยังไม่มากนักจึงมีผลให้เกษตรกรเรียนเฉพาะภาคบังคับ ส่วนอายุเกษตรกรนับได้ว่าอยู่ในวัยกลางคนซึ่งเป็นวัยที่เหมาะสมกับการทำงานโดยเฉพาะด้านการเกษตร และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิก ธกส. เนื่องจากเป็นแหล่งสินเชื่อของภาครัฐและปัจจุบันโครงการช่วยเหลือเกษตรกรส่วนใหญ่แล้วแต่จ่ายเงินผ่าน ธกส. และ ธกส. ยังเป็นสินเชื่อในระบบที่อยู่ใกล้กับเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรโดยรวมเฉลี่ย 34.98 ไร่ ส่วนใหญ่

เป็นที่ดินของตนเอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากกว่าผลงานวิจัยของธนพัฒน์ น้อยเพ็ง(2550:บทคัดย่อ) และบังอร แสงอินทร์ (2548:บทคัดย่อ) ทั้งนี้อาจเพราะพื้นที่อำเภอปะคำ เป็นพื้นที่เปิดใหม่ ส่งผลให้มีเกษตรกรจากหลายที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานและจับจองที่ดินทำกิน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการถือครองที่ดินของเกษตรกรบางส่วนยังไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้ และที่ดินส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินและเขตป่าสงวน เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 242,142.27 บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากการเกษตร ทั้งนี้เพราะการเกษตรเป็นอาชีพหลักของเกษตรกร และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพอื่นเสริม ส่วนรายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 177,309.62 บาท ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายนอกภาคการเกษตร หากเทียบสัดส่วนรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนแล้วเกษตรกรไม่น่าจะมีภาระหนี้สินซึ่งไม่สอดคล้องกับผลวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ที่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหนี้สินในระบบเฉลี่ย 84,917.68 บาทและมีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยที่มีหนี้นอก
ระบบเฉลี่ย 18,368.90 บาท ทั้งนี้อาจมีเหตุผลมาจากมีกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเงินทุนที่ใกล้ชิดและกู้ยืมได้ง่าย อีกทั้ง
ทั้งเงินกู้ยังมีดอกเบี้ยต่ำ จึงทำให้เกษตรกรนิยมกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อรักษาสิทธิของตนโดยไม่ก่อให้เกิดการ
ลงทุน จึงทำให้เกษตรกรเป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านทุกปี อีกทั้งหน่วยงาน ธกส. ยังเป็นแหล่งสินเชื่อที่อยู่ใกล้ชิดที่
เกษตรกรนิยมนำเอกสารสิทธิ์ที่ดินไปค้ำประกันและกู้เงินกับ ธกส. ทั้งเพื่อการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ
เนื่องจากในช่วงหนึ่งเกษตรกรเข้าใจผิดคิดว่าการเดินทางไปทำงานต่างประเทศจะสามารถสร้างฐานะทางบ้านได้
และยังมีเกษตรกรบางส่วนที่กู้เงินเพื่อการลงทุนโดยซื้อเครื่องทุ่นแรงการเกษตรหรือซื้อที่ดินเพิ่มโดยเฉพาะใน
ปัจจุบันค่านิยมเรื่องรถยนต์กลายเป็นปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญจึงมีเกษตรกรบางส่วนกู้เงินเพื่อซื้อรถยนต์
จากเหตุผลข้างต้นจึงทำให้โดยภาพรวมของเกษตรกรมีภาระหนี้สิน

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต

เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งหากเทียบกับประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลังมา
เกือบ 20 ปี แล้ว นับว่าเป็นเหตุเป็นผลเนื่องจากเกษตรกรทำการเกษตรโดยใช้ประสบการณ์และทำตามแบบอย่าง
ที่เขามา จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ แต่ยังมีบางเรื่องอาจจะเข้าใจผิด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปส่งเสริมให้
ความรู้ คำถามที่เกษตรกรตอบถูกจำนวนมาก 5 อันดับแรก คือ ลักษณะของเพลี้ยแป้ง อายุท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง
ที่เหมาะสม ช่วงเวลาที่ควรหลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ช่วงเวลาที่เพลี้ยแป้งระบาดสร้างความเสียหายมาก
ที่สุด และช่วงวิกฤตของมันสำปะหลังที่ต้องดูแลให้ปลอดจากวัชพืช ตามลำดับ ซึ่งพิจารณาจากคำถามวัดความรู้
แล้ว ส่วนใหญ่เป็นคำถามที่เกษตรกรสามารถเรียนรู้จากแปลงปลูกและประสบการณ์ของตนได้ จึงทำให้เกษตรกร
ส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ส่วนคำถามที่เกษตรกรตอบถูกจำนวนน้อย 5 อันดับ ได้แก่ ระยะเวลาการแช่
ท่อนพันธุ์ด้วยสารฆ่าแมลง การควบคุมเพลี้ยแป้งโดยชีววิธี วิธีการฉีดพ่นสารเคมีทางใบ ลักษณะการทำลายและ
ความหมายของพันธุ์มันสำปะหลังสะอาด ตามลำดับ เป็นลักษณะคำถามเชิงวิชาการ ซึ่งก็มีความเป็นไปได้ว่า
เกษตรกรยังไม่เข้าใจและไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวจึงทำให้จำนวนเกษตรกรที่ตอบคำถามถูกมีน้อย

สภาพการผลิตและการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง

สภาพการผลิตมันสำปะหลัง เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 19.61 ปี มีพื้นที่ปลูก
31.45 ไร่ หากเทียบกับพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรนับว่าพื้นที่ปลูกมันค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้อง
กับข้อมูลของสำนักงานเกษตรอำเภอปะคำ ที่รายงานว่ามันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากเป็น
อันดับหนึ่ง เกษตรกรส่วนใหญ่เก็บพันธุ์มันสำปะหลังไว้ใช้เอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความรู้เรื่องการ
คัดเลือกท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมควรจึงทำให้เกษตรกรไม่นิยมซื้อท่อนพันธุ์ใหม่ พันธุ์มันสำปะหลังที่
นิยมปลูกมี 3 พันธุ์ คือ ระยะเวลา 72 เกษตรศาสตร์ 50 และหัวขบง 60 พบว่าการเลือกใช้พันธุ์มันสำปะหลังของ
เกษตรกรสอดคล้องกับคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร (2552:25) กล่าวถึง พันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสม
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 รองลงมา คือ ระยะเวลา 5 นอกจากนี้ยังมีพันธุ์อื่นๆ
ได้แก่ ระยะเวลา 7 ระยะเวลา 72 ระยะเวลา 90 หัวขบง 80 หัวขบง 60 ระยะเวลา 11 และสำนักงานเกษตรอำเภอปะคำรายงานว่าพันธุ์มันสำปะหลังที่นิยมปลูกคือ ระยะเวลา 72 เกษตรศาสตร์ 50 และหัวขบง 60 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรเลือก
พันธุ์มันสำปะหลังได้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูกแล้ว ส่วนผลการวิจัยที่พบว่าเกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 40.08 กิโลกรัม
ต่อไร่ กำจัดวัชพืชเฉลี่ย 2.6 ครั้ง เก็บเกี่ยวที่อายุเฉลี่ย 10.76 เดือน นั้นสอดคล้องตามคำแนะนำของกรมส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การเกษตร(2554:78-91)กล่าวว่า การใส่ปุ๋ยเคมีในอัตรา 25-50 กิโลกรัมต่อไร่ ดูแลกำจัดวัชพืช 2 ครั้ง ป้องกันกำจัดโรคและแมลงตามความเหมาะสม เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังที่อายุ 8-12 เดือน จึงถือได้ว่าเกษตรกรปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีเขตกรรมและวิธีกล จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรตากดินเฉลี่ย 10.06 วัน ปลุกมันสำปะหลังในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม เกษตรกรนิยมเก็บพันธุ์มันสำปะหลังไว้ใช้เอง แม้พบการระบาดของเพลี้ยแป้งในแปลง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สุ่มตรวจแปลงและไม่เด็ดยอดมันสำปะหลังที่พบการระบาดของเพลี้ยแป้งออกมาทำลายนอกแปลง และเกษตรกรเกือบทั้งหมดก็ยังคงปลุกมันสำปะหลังเหมือนปีที่ผ่านมา และไม่ให้น้ำมันสำปะหลังในช่วงฝนทิ้งช่วงนาน จะเห็นว่า เกษตรกรเลือกช่วงปลุกมันสำปะหลังได้อย่างเหมาะสมตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร(2554:5-7) ที่กล่าวว่า ปลุกมันสำปะหลังในแหล่งที่มีการระบาดของเพลี้ยแป้งให้ปลูกช่วงต้นฝน(เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม)เท่านั้น จึงถือได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกช่วงเวลาปลุกมันสำปะหลังได้เหมาะสมตามหลักวิชาการแล้ว แต่มีปัญหาเรื่องระยะเวลาการตากดิน การหลีกเลี่ยงการใช้ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังจากแหล่งระบาด การสุ่มตรวจแปลงและการเด็ดยอดมันสำปะหลังที่พบการระบาดของเพลี้ยแป้งออกมาทำลายนอกแปลง การปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรเพลี้ยแป้ง ซึ่งการปฏิบัติของเกษตรกรไม่สอดคล้องตามคำแนะนำของศูนย์วิจัยพืชไร่นองแก่น (2554:2-10) ที่กล่าวว่า ควรมีการไถพรวนหลาย ๆ ครั้งและตากดินอย่างน้อย 2 สัปดาห์ เพื่อลดปริมาณ โรคและแมลง และกรมส่งเสริมการเกษตร (2555:41-42) ที่กล่าวว่า ควรตัดหรือเด็ดส่วนที่มีเพลี้ยแป้งออกมาเผาทำลายนอกแปลง ปลูกพืชชนิดอื่นทดแทนเพื่อตัดวงจรชีวิตเพลี้ยแป้ง และทำการไถและตากหน้าดินอย่างน้อย 2 สัปดาห์ เพื่อทำลายไข่ ตัวอ่อน และตัวเต็มวัยของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง ส่วนผลการวิจัยที่พบว่าเกษตรกรไม่ให้น้ำมันสำปะหลังในช่วงฝนทิ้งช่วงนาน ซึ่งไม่สอดคล้องตามคำแนะนำของ กรมส่งเสริมการเกษตร (2555:21-22) ที่กล่าวว่า การให้น้ำและปุ๋ยจะช่วยให้ดินมันสำปะหลังแข็งแรงทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืชได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการปฏิบัติของเกษตรกรที่ไม่สอดคล้องกับคำแนะนำตามหลักวิชาการจึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ยังคงพบการระบาดของเพลี้ยแป้งในพื้นที่

การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีชีวภาพ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรทั้งหมดไม่ผลิตและอนุรักษ์แมลงศัตรูธรรมชาติโดยการให้น้ำและการปล่อยให้มีวัชพืชรอบแปลง และยังคงใช้สารฆ่าแมลงเมื่อพบการระบาดของเพลี้ยแป้ง แม้จะพบแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลงก็ตาม ซึ่งพบว่าผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และกรมส่งเสริมการเกษตร (2554:36-42) กล่าวว่า การให้น้ำในช่วงแห้งแล้ง การไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงพ่นในไร่มันสำปะหลังและการปล่อยให้มีต้นวัชพืชบริเวณรอบแปลงมันสำปะหลังจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงศัตรูธรรมชาติที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นตามธรรมชาติและศัตรูธรรมชาติที่ปลดปล่อยในไร่มันสำปะหลังได้ และกรมส่งเสริมการเกษตร (2555:42-45)กล่าวว่า การให้น้ำในช่วงฤดูแล้ง การไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงพ่นในแปลงมันสำปะหลังในช่วงที่พบแมลงศัตรูธรรมชาติบินตอมมันสำปะหลัง และการปล่อยให้มีวัชพืชบริเวณรอบแปลงมันสำปะหลังบ้าง เพื่อเป็นแหล่งอาหาร(น้ำหวาน) สำหรับตัวเต็มวัยของแมลงศัตรูธรรมชาติจะช่วยลดปริมาณเพลี้ยแป้งได้ ดังนั้นจึงอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่เกษตรกรไม่ค่อยพบแมลงศัตรูธรรมชาติในแปลง และพบการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังอย่างรวดเร็วเนื่องจากไม่มีแมลงศัตรูธรรมชาติที่คอยรักษาสมดุลของธรรมชาติไว้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยวิธีการใช้สารเคมี จากผลการวิจัยพบว่ามีเกษตรกรเพียงส่วนน้อย
แช่ท่อนพันธุ์มันสำปะหลังก่อนปลูก และเกษตรกรมากกว่าครึ่งยังสวมอุปกรณ์ป้องกันไม่ครบเนื่องจากไม่ได้
แว่นตาและถุงมือยางในขณะที่ฉีดพ่นสารทางใบ สารฆ่าแมลงที่เกษตรกรใช้ คือ ไทอะมีโทแซม อิมิดาโคลพริด
และเกษตรกรมากกว่าครึ่งผสมสารฆ่าแมลงกับไวท์ออยล์ วิธีการฉีดพ่นเกษตรกรส่วนใหญ่ฉีดพ่นโดยคว่ำหัวฉีด
เหนือทรงพุ่มต้นมันสำปะหลัง จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีแนวทางการปฏิบัติเรื่องการเลือกใช้ชนิดของสารฆ่าแมลง
ได้ถูกต้องตามคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมส่งเสริมการเกษตร (2554:30-32)
ที่กล่าวว่า การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังควรใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร เช่น
ไทอะมีโทแซม อิมิดาโคลพริด ไดโนทีฟูแรน เป็นต้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการ
สนับสนุนสารฆ่าแมลงจากภาครัฐ ส่วนการแช่ท่อนพันธุ์ก่อนปลูก การใส่ชุดป้องกันและวิธีการฉีดพ่นนั้นจาก
ผลการวิจัยพบว่ามีเกษตรกรยังปฏิบัติไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตร(2554:85-87)กล่าวว่า
การใช้สารเคมีฆ่าแมลงมีความจำเป็น เพื่อป้องกันในระยะแรกของการปลูกและลดแมลงศัตรูพืชในช่วงที่
เพลี้ยแป้งระบาดได้ประมาณ 1 เดือนและโอกาส บุญเสียง (ม.ป.ป.:10-15) กล่าวว่า การพ่นสารเคมีควรพ่นให้ถูก
ตัวเพลี้ยแป้งที่อยู่ใต้ใบหรือยอดที่แตกใบเป็นกระจุก ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง
โดยใช้สารเคมีของเกษตรกรไม่ได้ผลเท่าที่ควรและเหตุที่เกษตรกรปฏิบัติไม่สอดคล้องกับคำแนะนำของกรม
ส่งเสริมการเกษตร เพราะเกษตรกรบางส่วนขาดความรู้หรือแม้เกษตรกรบางส่วนรู้วิธีการฉีดพ่นที่ถูกต้องก็
ไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะการฉีดสารเคมีได้ทรงพุ่มต้นมันสำปะหลังนั้นทำได้ยาก เกษตรกรมีปัญหาส่วนใหญ่ใน
ระดับปานกลาง มีเฉพาะปัญหาเรื่องการให้น้ำที่อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าบางปัญหาเกิดจากความรู้และ
ความเชื่อมั่นของเกษตรกร ส่วนปัญหาด้านการขาดแรงงานโดยเฉพาะการแช่ท่อนพันธุ์ก่อนปลูก เกษตรกร
บางส่วนทราบว่าแช่ท่อนพันธุ์มีประโยชน์ แต่ก็ไม่สามารถทำได้เพราะไม่มีแรงงานปลูก การที่เกษตรกร
ส่วนใหญ่ไม่สวมตรวจแปลง เนื่องจากแปลงปลูกอยู่ไกลและเกษตรกรต้องทำกิจกรรมอื่นจึงไม่มีเวลาสำรวจ
แปลง ปัญหาด้านการปลูกพืชอื่นและการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ เกิดจากเกษตรกรไม่มีความถนัดและขาดความ
เชื่อมั่นว่า จะเป็นการแก้ไขปัญหาก็ถูกต้อง อีกทั้งสภาพพื้นที่บางแปลงไม่เหมาะจะปลูกพืชอื่นเพราะให้ผลผลิตต่ำ
ไม่คุ้มค่าเช่าการปลูกมันสำปะหลัง สำหรับปัญหาเรื่องวิธีการฉีดพ่นสารเคมี อาจเกิดจากเกษตรกรไม่ทราบวิธีการ
ฉีดที่ถูกต้องและได้ผล หรือเกษตรกรอาจจะทราบแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงเพราะยุ่งยากและต้องใช้เวลา
มาก ส่วนปัญหาเรื่องการให้น้ำมันสำปะหลังในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากแปลงปลูกสำปะหลังของเกษตรกรอยู่ไกลจาก
แหล่งน้ำ แปลงปลูกส่วนใหญ่อยู่พื้นที่ดอน ซึ่งไม่มีแหล่งน้ำหากจะให้น้ำต้องขุดบ่อบาดซึ่งต้องใช้เงินลงทุนใน
การขุดและวางระบบน้ำสูง และถึงแม้ไม่ให้น้ำในช่วงฤดูแล้ง มันสำปะหลังก็ยังมีชีวิตและให้ผลผลิตบ้าง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเพลี้ยแป้ง
มันสำปะหลังและการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง เพื่อให้เกษตรกรมีข้อมูลตัดสินใจและสามารถปฏิบัติ
ได้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่
2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดทำแปลงเรียนรู้หรือแปลงสาธิตการปลูกมันสำปะหลังและ
การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้ง รวมถึงแปลงพยายางค์สถานการณ์การระบาดของเพลี้ยแป้งโดยมีนักวิชาการคอย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ให้คำปรึกษา ตลอดจนจัดให้เกษตรกรได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์กับเพื่อน
 เกษตรกร นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และนักคิดค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ควรมีการวิจัยเรื่องการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง เพื่อให้ทราบ
 ปัญหาเรื่องการใช้สารเคมีที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง ทศนคติต่อการเลือกใช้วิธีการป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังของ
 เกษตรกร เพื่อทราบเหตุผลและความต้องการของเกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้สามารถส่งเสริมได้ตรงตามความต้องการ
 และศักยภาพของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2550) “การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การผลิตมันป่นและศึกษาฐานการผลิต
 มันเส้นสะอาด ภายใต้โครงการจัดระบบพิเศษเฉพาะพื้นที่มันสำปะหลัง ปี 2550/51” กรุงเทพมหานคร
 บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด
- กรมวิชาการเกษตร (2552) “การจำแนกพันธุ์มันสำปะหลัง” กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ
- กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) “เอกสารวิชาการเรื่อง
 การจัดการเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง” พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร บริษัท จี-เบรน จำกัด
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) “เพลี้ยแป้งศัตรูร้ายทำลายมันสำปะหลัง” กรุงเทพมหานคร (แผ่นพับ)
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) “เอกสารวิชาการ การจัดการศัตรูพืช ISBN:978-974-403-870-8” สมุทรสาคร
 บริษัท ยูไนเต็ด โปรดักชั่น เพรส จำกัด
- ชนพัต น้อยเพ็ง (2550) “การส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานทดแทนแก่เกษตรกร อำเภอตรอน
 จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชา
 ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บังอร แสงอินทร์ (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอ
 ขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม
 การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (2554) “การเฝ้าระวังการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง” เอกสาร
 ประกอบการฝึกอบรมเกษตรกร โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังปี 2554 บุรีรัมย์
 (อัดสำเนา)
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (2555) “ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรปี 2555” ค้นคืนวันที่ 3 มกราคม 2556
 จาก <http://www.buriram.doae.go.th/>
- สำนักงานเกษตรอำเภอบัวคำ จังหวัดบุรีรัมย์ (2555) “รายงานข้อมูลการเกษตรของอำเภอบัวคำ จังหวัดบุรีรัมย์”
 บุรีรัมย์ (อัดสำเนา)
- สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร (2553) “เทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลัง” กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วน
 จำกัด พีพี พิค พรินต์ติ้งแอนด์เซอร์วิส

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ศูนย์วิจัยพืชไร่ขอนแก่น (2554) “คู่มือแนวทางการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังจังหวัดขอนแก่น” ขอนแก่น
ขอนแก่นการพิมพ์

อุบล ขุนทอง(2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรในเขตอำเภอนามเมือง จังหวัดสระแก้ว”
วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โอภาส บุญเสียง (ม.ป.ป.) “เพื่อยั่งยืน มหันตภัยต่อมันสำปะหลัง” ศูนย์วิจัยพืชไร่ของ สถาบันวิจัยพืชไร่

